

Umět a znát, abychom si v životě věděli rady

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Učební osnovy 1. stupně

Český jazyk

Verze platná od 1. 9. 2023

Charakteristika předmětu

- V prvním ročníku se žáci učí číst genetickou metodou čtení, psát se učí nespojitým psacím písmem Comenia Script.
- V druhém ročníku jsou žáci seznámeni s vázaným psacím písmem a dál průběžně trénují dovednost ho přečíst.
- Důraz se klade na rozvoj čtenářské dovednosti, žáci se učí číst s porozuměním.
- Učí se výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky.
- Osvojují si základní pravopisné jevy.
- Rozvíjejí se základní čtenářské návyky.
- Důraz se klade na práci s literárním textem.
- Zařazují se pravidelné návštěvy knihovny.
- Využívají se výukové počítačové programy.
- Žáci se učí spolupracovat a pracovat v týmu.
- Od 2. ročníku zavádíme do vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura Čtenářské dílny a lekce, jako jeden z prostředků ke zvýšení zájmu o čtenářství a zlepšení čtenářské gramotnosti našich žáků.
- Žáci čtou a pracují především s beletristickou literaturou, kterou si sami vybírají, případně jim s výběrem poradí vyučující či spolužáci.
- Mají možnost využívat vybavené třídní knihovničky.
- Dle potřeby střídáme prožitkové čtení s dílnou, ve které žáci zpracovávají zadaný úkol.

Zařazení průřezových témat

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- Evropa a svět nás zajímá. Objevujeme Evropu a svět

Environmentální výchova

- ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí

Mediální výchova

- kritické čtení, poslouchání a pozorování mediálních sdělení, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, fungování a vliv médií ve společnosti

Přehled očekávaných výstupů a učiva v 1. období (1. – 3. ročník)

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (Žák...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (Žák...)	UČIVO	POZNÁMKY
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Hlásky, písmena, slabiky, slova, krátké věty Technika čtení	1. ročník
		Zdokonalování techniky, čtení s porozuměním	2. ročník
		Zdokonalování techniky čtení, čtení s porozuměním	3. ročník
ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené náročnosti	Jednoduché pokyny, porozumění pokynům čtení s porozuměním, aktivní naslouchání	1. ročník
	Porozumí jednoduchým mluveným a písemným pokynům a piktogramům		2. ročník
	Porozumí jednoduchým mluveným a písemným pokynům.		3. ročník

ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	Během rozhovoru naváže oční kontakt. Přiměřeně používá gesta a mimiku. Respektuje zahájení a ukončení dialogu.	Oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání a respektování rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování, mimojazykové prostředky řeči (mimika, gesta)	1. – 3. ročník
ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost	Během mluvení správně vyslovuje a artikuluje.	Technika mluveného projevu (dýchání, tvoření hlasu, výslovnost)	1. – 3. ročník
ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči.	Hlasová a dechová cvičení, jazykolamy	1. – 2. ročník
ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích	Rozlišuje situace a prostředí, na základě toho volí vhodnou slovní zásobu. Svůj mluvený projev doplňuje odpovídajícími gesty, mimikou, držením těla atd.	Nonverbální prostředky (gesta, mimika, oční kontakt, dotyk, poloha, držení těla, vzdálenost mezi komunikujícími, vzhled člověka).	1. – 3. ročník
ČJL-3-1-07 na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev	Na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev.	Reprodukce textu, krátké komunikační žánry, pozdrav, oslovení, prosba, omluva, vzkaz	1. – 2. ročník

ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	Při psaní správně sedí, správně drží psací náčiní, udržuje přiměřenou vzdálenost očí od papíru. Před psaním či v jeho průběhu si dle potřeby uvolňuje ruku.	Základní hygienické návyky (správné sezení, držení psacího náčiní, hygiena zraku, zacházení s grafickým materiálem)	1. – 2. ročník
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky, kontroluje vlastní písemný projev	Píše správné tvary písmen a číslic, přiřazuje k sobě písmena i slabiky. Kontroluje vlastní písemný projev. Dodržuje přiměřené mezery mezi slovy a větami.	Psaní jednotlivých číslic, písmen, spojování písmen a psaní slov, krátkých vět, technika psaní	1. – 2. ročník
	Kontroluje vlastní písemný projev.		3. ročník
ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení	Při psaní se drží tématu. Výsledný text je srozumitelný. Dbá na úpravu písemného projevu. Dodržuje probraná pravopisná pravidla.	Čitelný a přehledný písemný projev, úprava Např: adresa, blahopřání, pozdrav, jednoduchá osnova vypravování (např. v podobě myšlenkové mapy), vypravování podle osnovy, popis, dopis	2. – 3. ročník Pozn.: Písmena sedí na řádcích, řadí věty souvisle za sebou apod.

ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	Seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh.	Obrázková osnova vypravování	1. – 3. ročník
JAZYKOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Pozná písmena abecedy, hlásky jim odpovídající. Skládá slova z hlásek, rozkládá slova na hlásky. Při čtení rozlišuje délku samohlásek.	Rozlišování zvukové a grafické podoby slova, sluchové rozlišení hlásek, analýza a syntéza slov, výslovnost krátkých a dlouhých samohlásek dělení hlásek sluchové rozlišení samohlásek	1. ročník
ČJL-3-2-02 porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná	Porovnává významy slov, slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná.	Slova nadřazená, podřazená, souřadná, antonyma, synonyma, porovnávání významu slov	2. ročník Pozn.: „vyhledá v textu slova příbuzná“ učíme až ve 4. ročníku v rámci vyjmenovaných slov
ČJL-3-2-03 porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost	Určí, zda slovo označuje osobu, zvíře, děj, věc, okolnost, vlastnost.	Význam slov, porovnávání významu	3. ročník Pozn.: okolnost je např. neštěstí, trápení, náledí...

ČJL-3-2-04 rozlišuje slovní druhy v základním tvaru	Určí slovní druh.	Slovní druhy	3. ročník Pozn.: Základní tvar – 1. pád jednotného a množného čísla. Infinitiv u sloves. Pozn.: u slov, slovních spojení i ve větách
ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	Používá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.	Gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves. Mluvnické kategorie podstatných jmen (rod a číslo) a sloves (osoba, číslo, čas)	3. ročník
ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy	Spojí věty do souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy.	Skladba slov ve větě, pořádek slov ve větě spojovací výrazy, věta jednoduchá, spojování vět do jednoduchých souvětí	3. ročník Pozn.: Jednodušší souvětí – souvětí o dvou větách?
ČJL-3-2-07 rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky	Určí druhy vět (oznamovací, tázací, rozkazovací, přací). Při psaní správně volí jazykové prostředky (výběr slov,	Intonace ve větách, věta oznamovací, rozkazovací, tázací a přací, interpunkční znaménka	2. ročník Pozn.: jazykový prostředek, nejobecnější pojem

	slovosled, znaménko na konci věty, ...). Při čtení pracuje s hlasem (stoupá, klesá, volí odpovídající hlasitost).		pro jazykovou jednotku v pojmové soustavě Mluvnice češtiny; vyznačuje se vyhraněnými funkčními vlastnostmi: rozlišují se jazykové prostředky výrazové, obsahové, významové, jednoduché, komplexní, znakové, neznakové
ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Odůvodňuje a píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách. Píše správně slova s dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě. Píše správně velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování.	Tvrdé a měkké souhlásky Slabiky dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě Pravopis ú/ů, párové souhlásky, velká písmena na začátku vět a u vlastních jmen osob a zvířat	2. ročník Pozn.: Párové souhláska – na konci slov
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Čte připravený text, z paměti recituje báseň se správným frázováním a ve správném tempu.	Báseň, jazykolamy, říkanky, koledy...	1. – 2. ročník

ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu	Vyjadřuje pocity, které v něm text vyvolává.	Např. podvojný deník nebo křeslo pro čtenáře v dílně čtení apod.	2. – 3. ročník
ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění	Odliší báseň od prózy, příběhu. Poznává pohádku podle typických znaků.	poezie a próza, báseň, pohádka, spisovatel, básník	3. ročník
ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Pracuje s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.	Předvídání, ilustrace, tvorba otázek k textu, dramatizace, dokončení příběhu...	1. – 3. ročník

Přehled očekávaných výstupů a učiva v 2. období (4. – 5. ročník)

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (Žák...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (Žák...)	UČIVO	POZNÁMKY
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas	Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty.	čtení s porozuměním	4. – 5. ročník
ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává	Rozlišuje podstatné informace od méně důležitých v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává.	čtení jako zdroj informací, záznam podstatných informací, práce s odborným textem	4. – 5. ročník
ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení	Pozná, zda v jednoduchém sdělení chybí důležitá informace.	Např. pozvánka, dopis	4. ročník
ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta	Svémi slovy vyjádří obsah a zapamatuje si z něj podstatná fakta.	Např. svými slovy vysvětlí zadání úkolu, děj filmu, textu, ...	4. – 5. ročník

ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku	Během rozhovoru naváže oční kontakt, osloví partnera, střídá se s ním v roli mluvčího a posluchače. Přiměřeně používá gesta a mimiku, vnímá ji také u svého partnera. Respektuje zahájení a ukončení dialogu.	Vzkaz v hlasové schránce	4. ročník Pozn.: Tento očekávaný výstup naplňujeme průběžně v mnoha aktivitách.
ČJL-5-1-06 rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě.	Reklamy, sociální sítě	5. ročník
ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru	Volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle situace.	Základní techniky mluveného projevu – intonace, pauzy	4. – 5. ročník
ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace	Rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace.	Spisovná a nespisovná výslovnost	5. ročník
ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry	Při psaní se drží tématu. Výsledný text je srozumitelný. Dbá na úpravu písemného projevu.	pozvánka, zpráva, dopis	4. – 5. ročník

	Dodržuje probraná pravopisná pravidla.		
ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti	Naplňuje si vyprávění: připraví si osnovu, myšlenkovou mapu, ... podle které vypráví nebo píše.	Nejen klasická osnova, ale struktura k textu, myšlenková mapa, klíčová slova, ...	4. – 5. ročník
JAZYKOVÁ VÝCHOVA			
ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Odůvodňuje a píše správně i/y po obojetných souhláskách uvnitř slov	Vyjmenovaná slova, příbuzná slova, význam slov Pozn.: Slova stejně znějící (mít/mýt, být/bít)	4. ročník
ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku	Rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku. Žák využívá stavbu slova při dělení slov.	Stavba slova – kořen slova, předpona, přípona Příbuzná slova	4. ročník
ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu	Určuje slovní druhy. V mluveném projevu používá gramaticky správné tvary slov. (Správně vyčíslovaná slovesa)	Slovní druhy Mluvnické kategorie	3. – 4. ročník

	a vyskloňovaná podstatná jména).		
ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary	Rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary.	Slova spisovná a nespisovná	4. ročník
ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty	Vyhledá a označí podmět a přísudek, rozezná podmět vyjádřený a nevyjádřený.	Podmět a přísudek	4. ročník
ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změni větu jednoduchou v souvětí	Podle počtu sloves rozliší větu jednoduchou a souvětí. Vhodně změni větu jednoduchou v souvětí a naopak.	Věta jednoduchá, souvětí, spojky	5. ročník
ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje	Užívá vhodných spojovacích výrazů.	Spojky	5. ročník
ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách	Píše správně i/y po obojetných souhláskách v koncovkách podstatných jmen, přídavných jmen tvrdých a měkkých, v příčestí minulém a u sloves v přítomném čase.	Podstatná jména Přídavná jména Slovesa	5. ročník

ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	Ve větách používá slova ve správných pádech, dodržuje pořadí slov ve větě, používá interpunkční znaménka a vhodné spojky. Používá pravidlo psaní předložek z, s (2. a 7. pád).	Skloňování podstatných jmen Slovosled Interpunkční znaménka	5. ročník
LITERÁRNÍ VÝCHOVA			
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je	Čte knihy dle vlastního výběru. Podle svých schopností vyjadřuje dojmy z četby a různými způsoby je zaznamenává (slovně, písemně, výtvarně i dramaticky).	Dílna čtení – čtenářská křesla	4. – 5. ročník
ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Podle svých schopností převypráví text, na dané téma tvoří vlastní literární texty.	Dílny psaní (popis, vypravování)	4. – 5. ročník
ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů	Rozlišuje různé typy uměleckých textů (poezie, próza) a neuměleckých textů (pozdávka, plakát,	Charakteristika jednotlivých uměleckých i neuměleckých textů	4. – 5. ročník

	inzerát, anketa, popis postupu).		
ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy	Při jednoduchém rozboru literárních textů používá základní literární pojmy (postava, děj, téma, žánr, motiv, přirovnání, pointa).	Práce s textem Čtení s porozuměním Literární pojmy	4. – 5. ročník Pozn.: Pracovní sešit Čteme s porozuměním každý den